

Türkiye Cumhuriyeti
ve
Güney Afrika Cumhuriyeti Arasında Yatırımların
Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma

Bundan sonra birlikte "Taraflar" ve her biri tekil halinde "Taraf" olarak anılacak olan Türkiye Cumhuriyeti ve Güney Afrika Cumhuriyeti;

Özellikle bir Taraf yatırımcılarının, diğer Tarafın ülkesinde yapacakları yatırımlarla ilgili olmak üzere aralarındaki ekonomik işbirliğini artırma arzusu ile,

Anılan yatırımların tabi olacağı uygulamalara ilişkin bir anlaşma akdinin, sermaye ve teknoloji akımı ile Tarafların ekonomik gelişimini teşvik edeceğini kabul ederek,

İstikrarlı bir yatırım ortamı meydana getirmek ve ekonomik kaynakların en etkin biçimde kullanılmasını sağlamak üzere, yatırımların adil ve hakkaniyete uygun muameleye tabi tutulmasının gerektiği hususunda mutabık kalarak ve

Yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması için bir anlaşma yapılması kararıyla,

Aşağıdaki şekilde anlaşmaya varmışlardır:

MADDE 1

Tanımlar

İşbu Anlaşmada:

(1) "Yatırımcı":

(a) Taraflardan her birinin yurürlükteki iç hukukuna göre vatandaşı sayılan herhangi bir gerçek kişi;

(b) Taraflardan her birinin yurürlükteki iç hukukuna uygun olarak kurulmuş veya teşekkül etmiş ve idare merkezleri bu Tarafın ülkesinde bulunan şirketleri, firmaları ya da iş ortaklıklarını ifade eder;

(2) "Yatırım", ev sahibi Tarafın iç hukukuna uygun olarak her türlü malvarlığını, bunlarla kısıtlı olmamak koşuluyla, özellikle aşağıdakileri kapsar:

(a) hisse senetleri, sermaye hisseleri ya da şirketlere iştirakin diğer şekilleri;

(b) yeniden yatırımda kullanılan gelirler, para alacakları veya bir yatırımla ilgili mali değeri olan diğer haklar;

(c) taşınır ve taşınmaz mallar, aynı zamanda ülkesinde söz konusu malın bulunduğu Tarafın kanun ve nizamlarına uygun olarak tanımlandığı şekilde ipotek, tedbir, rehin ve diğer benzer haklar gibi diğer haklar;

(d) patentler, sınai tasarımlar, teknik prosesler gibi sınai ve fikri hakların yanında ticari markalar, peştemaliye, know-how ve diğer benzer haklar;

(e) doğal kaynakların aranması, işlenmesi, çıkarılması veya işletilmesi ile ilgili imtiyazları da içerecek şekilde, kanun veya sözleşme ile verilmiş iş imtiyazları;

Söz konusu terim yatırımın yapıldığı Tarafın iç hukukuna uygun olarak yapılmış tüm doğrudan yatırımları kapsar.

Malvarlıklarının yatırıldığı biçimdeki bir değişiklik bunların yatırım olarak nitelendirilmesini etkilemez.

(3) "Gelirler", bir yatırımdan elde edilen, bunlarla kısıtlı olmamak kaydıyla; özellikle kar, faiz, sermaye kazançları, temettüleri, royaltileri ve ücretleri ifade eder;

(4) "Ülke" her bir Taraf ile ilgili olarak; uluslararası hukuka göre doğal kaynakların aranması, kullanılması ve muhafazası amacıyla üzerinde egemenlik veya yargı hakkının bulunduğu kara, kara suları ve deniz alanlarını ifade eder.

MADDE 2

Yatırımların Teşviki ve Korunması

(1) Her bir Taraf, diğer Taraf yatırımcılarını teşvik edecek ve bunların ülkesinde sermaye yatırması için elverişli koşullar yaratacak ve iç hukukunca verilen yetkileri uygulama hakkına konu olacaktır.

(2) Her bir Taraf, kendi ülkesindeki yatırımlara ve bunlarla bağlantılı faaliyetlere, herhangi üçüncü bir ülkenin yatırımcılarının yatırımlarına benzer durumda uygulanandan daha az elverişli olmayan koşullarda, iç hukukuna uygun olarak izin verecektir.

(3) Her bir Taraf, gerçekleştirilmiş olan bu yatırımlara; kendi yatırımcılarının ya da herhangi bir üçüncü ülke yatırımcılarının yatırımlarına, benzer durumda uygulanandan -hangisi daha elverişli ise- daha az elverişli olmayan bir muamele uygulanmasını sağlayacaktır.

(4) Tarafların ülkelerine yabancıların girmesi, kalması ve istihdam edilmesi ile ilgili iç hukuklarına uygun olarak; Taraflardan her biri, kendi ülkesindeki bir yatırımın faaliyete geçmesi ile ilgili olarak önemli düzeyde sermaye ve diğer şekillerde kaynak aktarmayı taahhüt eden veya taahhüt etme aşamasında olan diğer Taraf vatandaşları veya onların istihdam ettikleri kişilerin; kuruluş, geliştirme, idare ve danışmanlık maksadıyla, ülkesine girmelerine ve ikamet etmelerine izin verecektir.

(5) Her bir Taraf iç hukuklarına uygun olarak yatırımlarla bağlı faaliyetlerde bulunan diğer Tarafın nitelikli idari ve teknik personeli ve danışmanlarının ve bunların ev halkını oluşturan ailelerinin, milliyetleri ne olursa olsun, ülkesine girişi, ikameti, çalışması ve seyahati ile ilgili taleplerini lehte değerlendirecektir.

(6) İşbu Maddenin hükümlerinin, Taraflardan herhangi birinin yapmış olduğu anlaşmalar üzerinde hiç bir etkisi olmayacaktır:

(a) halihazırda yapılmış ya da gelecekte yapılacak gümrük birliği, bölgesel ekonomik örgütlenme ya da benzer nitelikte uluslararası anlaşmalar;

(b) tamamen veya esas olarak vergilendirmeye ilişkin olanlar.

MADDE 3

Kamulaştırma ve Tazminat

(1) Yatırımlar, kamu yararı amacıyla, ayrımcı olmayacak biçimde, zamanında, yeterli ve etkin tazminat ödeyerek, yürürlükteki hukuk çerçevesinde ve 2 nci Maddede belirtilen genel ilkelere uygun olarak yapılan işlemler dışında, kamulaştırma, devletleştirme veya doğrudan veya dolaylı olarak benzeri etkileri yaratan uygulamalara (bundan sonra "kamulaştırma" olarak anılacaktır) maruz bırakılmayacaktır.

(2) Bu gibi bir tazminat kamulaştırılan yatırımın, hangisi önce ise, kamulaştırma öncesindeki veya olması yakın kamulaştırmanın kamuoyunca öğrenilmesinden önceki piyasa değeri tutarında olacak ve ödeme tarihine kadar faiz içerecek ve gecikme olmaksızın ödenecek, etkin olarak gerçekleştirilebilir olacak ve Madde 4 (2)'de gösterildiği gibi serbestçe transfer edilebilir olacaktır.

(3) Yatırımları; savaş, ayaklanma, iç karışıklıklar veya diğer benzer olaylar nedeniyle diğer Tarafın ülkesinde zarara uğrayan Taraflardan birinin yatırımcıları, diğer Tarafa, söz konusu zararların karşılanması bakımından kendi yatırımcılarına ya da herhangi bir üçüncü ülke yatırımcılarına gösterdiği muameleden daha az elverişli olmamak kaydıyla, hangisi daha elverişli ise o muameleye tabi tutulacaktır.

MADDE 4

Ülkesine İade ve Transfer

(1) Her bir Taraf, bir yatırım ile ilgili aşağıdakileri içermek üzere, bütün transferlerin kendi ülkesinden içeriye ve dışarıya serbestçe ve gecikme olmaksızın yapılmasına iyi niyetle izin verecektir.

(a) gelirler;

(b) bir yatırımın tamamının veya bir kısmının satışı veya tasfiyesinden elde edilen meblağlar;

(c) Madde 3 çerçevesinde ödenecek tazminatlar;

(d) yatırımlarla ilgili kredilerden kaynaklanan ana para ve faiz ödemeleri;

(e) diğer Tarafın ülkesinde, bir yatırım ile ilgili uygun çalışma izinlerini almış olan bir Tarafın vatandaşlarının aldıkları maaş, ücret ve diğer gelirleri;

(f) bir yatırım uyuşmazlığından kaynaklanan ödemeler.

(2) Aksi yatırımcı ve ev sahibi Tarafca kararlaştırılmadıkça, transferler, yatırımın yapılmış olduğu konvertibl para birimi veya herhangi bir konvertibl para birimiyle ve transferin yapıldığı tarihte geçerli olan döviz kuru üzerinden yapılacaktır.

MADDE 5

Halefiyet

(1) Eğer bir Taraf yatırımcısının yatırımı, ticari olmayan risklere karşı kanuni bir sistem dahilinde sigorta edilmişse, sigortalayanın ilgili sigorta anlaşmasının şartlarından kaynaklanan her türlü halefiyeti diğer Tarafca tanınacaktır.

(2) Sigortalayan, yatırımcının kullanmaya yetkili olabileceği haklar dışında hiç bir hakkı kullanmaya yetkili olmayacaktır.

(3) Bir Taraf ile sigortalayan arasındaki uyuşmazlıklar, işbu Anlaşmanın 7 nci Maddesi hükümleri uyarınca çözümlenecektir.

MADDE 6

Diğer Kuralların Uygulanması ve Özel Taahhütler

Eğer Taraflardan birinin iç hukuk kuralları veya uluslararası hukuk çerçevesinde günümüzde mevcut veya Taraflar arasında bundan sonra bu Anlaşmaya ek olarak tesis edilen yükümlülükler; genel veya belirli olsun diğer Tarafın yatırımcılarının yatırımlarına bu Anlaşma ile sağlanandan daha elverişli bir muamele tanıyan kurallar içeriyorsa, bu gibi kurallar daha lehte oldukları ölçüye kadar bu Anlaşmaya üstün gelecektir.

MADDE 7

Bir Taraf ile Diğer Tarafın Yatırımcısı Arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü

(1) Taraflardan biri ile diğer Tarafın bir yatırımcısı arasında, o yatırımcının yatırımı ile ilgili olarak çıkan ihtilaflar, yatırımcı tarafından ev sahibi Tarafa ayrıntılı bilgi içerecek şekilde yazılı olarak bildirilecektir. Yatırımcı ve ilgili Taraf bu uyuşmazlıkları, mümkün olduğunca iyi niyetle, karşılıklı görüşme ve müzakereler yoluyla çözümlenmeye çalışacaklardır.

(2) Eğer uyuşmazlıklar, (1)'inci bendte belirtilen yazılı bildirim tarihinden itibaren altı ay içinde, bu yolla çözümlenemezse; yatırımcı konuyu aşağıdaki mercilerden birine sunmaya yetkili olacaktır:

a) Washington D.C.'de 18 Mart 1965 tarihinde imzaya açılan, Devletler ile Diğer Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü Sözleşmesi ile kurulmuş olan Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü için Uluslararası Merkez (ICSID); veya

(b) Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu'nun Tahkim Kurallarına göre bu maksatla kurulacak bir tahkim mahkemesi (UNCITRAL); veya

(c) Paris Uluslararası Ticaret Odası Tahkim Mahkemesi.

(3) Tahkim kararı; uyuşmazlığın bütün tarafları için kesin ve bağlayıcı olacaktır. Her bir Taraf verilen kararı iç hukuku çerçevesinde yerine getirecektir.

MADDE 8

Taraflar Arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü

(1) Taraflar, işbu Anlaşmanın yorumu veya uygulaması ile ilgili her türlü uyuşmazlığa iyi niyet ve işbirliği ruhu içinde, çabuk ve adil çözüm arayacaklardır. Bu bakımdan, Taraflar bu tür çözümlere ulaşmak için doğrudan ve anlamlı görüşmeler yapmayı kabul ederler. Eğer Taraflar, aralarında uyuşmazlığın başladığı tarihten itibaren 6 ay içinde bu yöntemle uzlaşmaya varamazlarsa, uyuşmazlık herhangi bir Tarafın talebi üzerine, üç üyeli bir tahkim heyetine götürülebilir.

(2) Her bir Taraf talebin alınmasından itibaren iki ay içinde, birer hakem tayin edecektir. Bu iki hakem, üçüncü bir ülke vatandaşı olan üçüncü bir hakemi Başkan olarak seçeceklerdir. Taraflardan biri belirlenen süre içinde bir hakem tayin edemezse, diğer Taraf, Uluslararası Adalet Divanının Başkanından bu tayini yapmasını talep edebilir.

(3) Eğer iki hakem, atanmalarından itibaren iki ay içinde Heyet Başkanının seçimi konusunda anlaşma sağlayamazlarsa; Heyet Başkanı, Taraflardan birinin talebi Üzerine Uluslararası Adalet Divanı Başkanı tarafından seçilecektir.

(4) Uluslararası Adalet Divanı Başkanı, (2) nci ve (3) üncü bentlerde belirtilen hallerde görevini yerine getirmekten alıkonulursa veya bu şahıs Taraflardan birinin vatandaşı ise seçim Başkan Yardımcısı tarafından yapılacaktır ve Başkan Yardımcısı da anılan görevi yerine getirmekten alıkonulursa veya Taraflardan birinin vatandaşı ise seçim Taraflardan birinin vatandaşı olmayan en kıdemli Divan üyesi tarafından yapılacaktır.

(5) Tahkim Heyeti Heyet Başkanının seçildiği tarihten itibaren üç ay içinde, işbu Anlaşmanın diğer maddeleriyle tutarlı olacak şekilde usul kuralları üzerinde anlaşmaya varacaklardır. Böyle bir anlaşmanın olmaması halinde, Tahkim Heyeti, uluslararası tahkim usulü kurallarını dikkate alarak usul kurallarını tayin etmesini Uluslararası Adalet Divanı Başkanından talep edecektir.

(6) Aksi kararlaştırılmadıkça, Başkanın seçildiği tarihten itibaren sekiz ay içinde, bütün beyanlar yapılacak, bütün duruşmalar tamamlanacak ve Tahkim Heyeti -hangisi daha sonra gerçekleşirse- son beyanlardan veya duruşmaların bittiği tarihten sonra iki ay içinde karara varacaktır. Tahkim Heyeti, nihai ve bağlayıcı olacak kararını oy çokluğu ile alacaktır.

(7) Başkan ve diğer hakemler tarafından yapılan harcamalar, dava ile ilgili diğer masraflar Taraflarca eşit olarak ödenecektir. Bununla beraber, Tahkim Heyeti re'sen giderlerin daha büyük bir kısmının iki Taraftan birince karşılanmasına karar verebilir.

(8) Eğer bir uyuşmazlık, bu Anlaşmanın 7 nci Maddesi uyarınca bir uluslararası tahkim mahkemesine sunulmuş ve hala orada çözüm beklemekte ise, aynı uyuşmazlık işbu Madde hükümleri uyarınca başka bir uluslararası tahkim mahkemesine sunulmayacaktır. Bu, her iki Taraf arasında doğrudan ve anlamlı görüşmeler yapılmasını engellemeyecektir.

MADDE 9

Yürürlüğe Girme

(1) İşbu Anlaşma, onay belgelerinin değişiminin tamamlandığı tarihte yürürlüğe girecektir. Anlaşma on yıllık bir dönem için yürürlükte kalacak ve (2) nci bende göre sona erdirilmediği sürece yürürlükte kalacaktır. İşbu Anlaşma, yürürlüğe giriş tarihinde mevcut olan yatırımlar yanında yürürlüğe giriş tarihinden sonra yapılan veya gerçekleşen yatırımlara da uygulanacaktır.

(2) Taraflardan her biri yazılı olarak diğer Tarafa bir yıl öncesinden feshi ihbarda bulunarak, Anlaşmayı ilk on yıllık dönemin sonunda veya bundan sonra her an sona erdirebilir.

(3) İşbu Anlaşma Taraflar arasında yazılı bir anlaşma ile değiştirilebilir. Herhangi bir değişiklik, Taraflardan her birinin diğer Tarafa değişikliğin yürürlüğe girmesi için gerekli tüm dahili formaliteleri tamamladığını bildirmesi üzerine yürürlüğe girecektir.

(4) İşbu Anlaşmanın sona erme tarihinden önce yapılan ya da gerçekleşen ve bu Anlaşmanın uygulanacağı yatırımlarla ilgili olarak, bu Anlaşmanın diğer bütün Maddelerinin hükümleri, söz konusu sona erme tarihinden itibaren ilave bir on yıl daha yürürlükte kalacaktır.

Hükümetlerince yetkilendirilmiş, aşağıda imzası bulunanlarca, huzurlarında, Türkçe ve İngilizce dillerinde iki kopya halinde, her ikisi de asıl olarak imzalanmıştır.

Ankara'da 23.06.2000 tarihinde imzalanmıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ADINA

GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ

ADINA